

*Добровольська-Пініч І. Є.,
старший викладач кафедри іноземних мов професійного спілкування
Міжнародного гуманітарного університету*

*Синьова Т. В.,
викладач кафедри іноземних мов професійного спілкування
Міжнародного гуманітарного університету*

КОГНІТИВНА ЗУМОВЛЕНІСТЬ ЗНАЧЕНЬ ЧИСЛІВНИКІВ В ІСПАНСЬКИХ ІДІОМАХ

Анотація. Стаття присвячена проблемі вивчення семантики іспанських ідіом із використанням числівників, їх класифікації та вживанню в мовленні. Увагу зосереджено на перекладі ідіом із компонентом числівник російською мовою й розкрито вплив людського світогляду на семантику числа в іспанських ідіомах.

Ключові слова: ідіома, фразеологічна одиниця, фразеологічна модель, числівник, семантична структура, число, семантика числа.

Постановка проблеми. Упродовж усієї історії людства числа завжди викликали великий інтерес і хвилювали уми не лише математиків, а й астрологів, алхіміків, філософів, езотериків, а також філологів. Виникнувши в простому вигляді ще в первісному суспільстві, поняття «число» змінювалося протягом віків, поступово збагачуючись змістом у міру розширення сфери людської діяльності й пов'язаного з нею розширення кола питань, що вимагало опису та дослідження. Останнім часом накопичилася величезна науково-теоретична й цікаво-популярна література, присвячена темам, тією чи іншою мірою пов'язаним із числами. Не обійшли увагою числа й філологи, які присвятили свої наукові праці категорії числа, числівникам і їх походженню, структурі, семантиці тощо. Особливий інтерес, на нашу думку, становлять фразеологізми, до складу яких входять числівники (кількісні, порядкові, збірні тощо). Як відомо, такі фразеологізми є в усіх мовах світу. Фразеологізми по праву вважаються «дзеркалом життя нації». Вони відіграють особливу роль у створенні мовної картини світу. Природа значення фразеологізму тісно пов'язана з фоновими знаннями носіїв мови, з практичним досвідом, культурно-історичними традиціями народу. Своєю семантикою фразеологізми спрямовані на характеристику людини і її діяльності. Фразеологізми містять найбагатший лінгвокультурологічний матеріал, який не лише становить значну частину національної мовної свідомості, а й утілює в собі самобутні риси культури народу.

Питання національно-культурної специфіки фразеологізмів є доволі традиційним у дослідженні ідіом, які становлять специфічні одиниці мови, акумулюючи культурний потенціал народу. Фразеологічні одиниці не лише позначають певні явища дійсності, а й характеризують її, даючи певну оцінку. Останніми роками з'явилися праці, у яких вивчається взаємозв'язок фразеологізмів і мовної картини світу (Н.Д. Арутюнова, В.І. Постовалова, О.Н. Ляшевська, С.А. Бронікова, Л.П. Бердникова, С.О. Швачко та ін.). Із терміном «мовна картина світу» тісно пов'язане поняття «національна/етнічна картина світу», у якій реальність постає крізь призму стереотипів, зумовлених національними й культурними традиціями. Нові

аспекти взаємодії лінгвістики, когнітології, культурології, філософії розширили межі змісту аналізу мовних явищ, чим зумовили ефективність семантичних досліджень. Фразеологізми з числовим компонентом у цьому випадку яскраво ілюструють національно й культурно зумовлені концепти в мові. Розвиток сучасного суспільства характеризується підвищеним інтересом до нумерології як мови чисел, що стає важливим інструментом розуміння та самопізнання людини. До актуальних проблем на сьогодні, як стверджують С.О. Швачко й І.К. Кобякова, належать питання парадигматичної та синтагматичної організації квантитативних одиниць, визначення способів і засобів позначення кількості, їх залежність від іманентної структури мови й лінгвістичних факторів [5, с. 30].

Незважаючи на те що фразеологічна наука має низку спеціальних досліджень, досі значення та умовні семантичні вираження числових компонентів фразеологізмів не були об'єктом спеціальних досліджень. Водночас у суспільстві зростає інтерес до того, що пов'язано із символікою чисел (аж до містичного), які виражені лексемами, що здатні бути умовними знаками. Зв'язок між планом вираження й планом змісту лексеми виявляється в процесі інтеріоризації знака посередництвом внутрішньої форми, що виступає як символ, симптом, образ значення [3, с. 58].

Числівники, які входять до складу фразеологізмів, не лише виконують основну функцію на позначення певної кількості, а й, абстрагуючись, можуть утрачати числове й набувати переносного значення. І.О. Бодуен де Куртене у 20-і рр. XX ст. вперше вказав на можливість зіставлення мовної та математичної кількості: «... разом із кількісним математичним мисленням необхідно розглядати й кількісну сторону мовного мислення». Виокремлюючи чотири види математичної кількості (просторову, часову, числову й інтенсивну), він зауважує, що дослідник, якого цікавить кількість мовного мислення, повинен шукати мовні відповідники [1, с. 312]. Операції числення широко семантизуються в одиницях мови та мовлення, відображаючи культуру, традиції й досвід народу.

Мета статті – аналіз особливостей застосування в мовленні іспанських ідіом, які мають у своїй семантичній структурі числівники з когнітивно зумовленим значенням.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для розуміння когнітивної зумовленості значень числівників в іспанських ідіомах уведемо робочий термін «фразеологічна модель» (далі – ФМ), тобто це модель із загальним значенням, яке виражається фразеологічною одиницею (далі – ФО) з числівником. При цьому виявляється, що для передання схожих значень використовуються ФО з різними числівниками й, навпаки, різні ФМ

включають ФО з одними й тими самими числівниками. На підставі вивчених ФО з числівниками (як кількісними, так і порядковими) ми встановили вісім ФМ із такими загальними значеннями: «бути прекрасним»; «бути великим»; «бути всім»; «бути поганим»; «бути невеликим»; «бути однаковим (рівним)»; «лягтися»; «робити що-небудь дуже швидко (або сильно)».

На підставі вивчення іспанських ФО з числівниками (як кількісними, так і порядковими), а також з номінативними одиницями, що позначають число, можна встановити вісім ФМ. Оскільки представлені нижче ФО в іспанській мові мають не лише ад'єктивне, а й адвербіальне значення, поряд зі словами із загальним значенням «бути яким-небудь» ми ставимо інколи слова «робити як»: «бути прекрасним (робити прекрасно)»; «бути великим (робити багато)»; «бути всім (робити все)»; «бути поганим (робити погано)»; «бути невеликим»; «бути однаковим (рівним)»; «лягтися»; «робити що-небудь дуже швидко (або сильно)».

ФМ I – «бути прекрасним (робити прекрасно)». У когнітивному аспекті ФМ «бути прекрасним» або «робити прекрасно» має такі підрозділи: 1 – «неповторність»; 2 – «успіх»; 3 – «щастя»; 4 – «краса»; 5 – «диво»: *sin segundo* – бесподобний, исключительный, несравненный, единственный в своем роде, не имеющий себе равных; *la octava maravilla (del mundo)* – нечто замечательное, невиданное, поразительное, восьмое чудо (света); *sentarle a uno a las mil maravillas una cosa* – быть очень к лицу кому-то, очень подходит; *tener el ocho* – быть удачливым, везучим; *al siete* – отлично, превосходно; *tocarle el seis doble* – пощастливиться, повезти; *comer donde dan las doce* – быть ловким, расторопным, сметливым, дошлым, не упускать своей выгоды; *como mil flores* – изящный, прелестный как цветок; *como mil oros* – красив, хорош на загляденье, так и сверкает (красотой, чистотой). Ого тут виступає в значенні «золота монета», тобто *como mil oros* дослівно «як 1 000 золотих монет»; *esta tiene diez por banda* – вот это здорово, вот это хорошо; *ciento por ciento* – быть стопроцентным, чистокровным, настоящим; *darle cien vueltas a uno (или vuelta y media)* – оставить далеко позади, дать сто очков вперед кому-л., переplунуть кого-л.; *contar (или decir) mil buenos a uno* – хорошо отзываться о ком-то [2].

ФО, включені у ФМ I, містять різні числівники або номінативні одиниці, що позначають числа: *primera* – перша, *segundo* – другий, *tres* – три, *el cuarto* – чверть, *el siete* – сімка, *el ocho* – вісімка, *diez* – десять, *seis doble* – подвійна шестірка, *doce* – дванадцять, *quince* – п'ятнадцять, *ciento/ cien* – сто, *mil* – тисяча. Семантичне перенесення значень цих числівників у галузь невластних значень відбувається не на рівні окремої лексеми, а на рівні фреймів, тобто на рівні структури даних для представлення стереотипних ситуацій, що відображають фрагменти картини світу.

ФМ II – «бути великим (робити багато)» має такі сім основних підрозділів: 1 – «бути великим за часом»; 2 – «бути великим за розміром»; 3 – «бути великим за значимістю»; 4 – «бути численним (за кількістю людей)»; 5 – «бути численним (за кількістю речей)»; 6 – «бути великим по відстані»; 7 – «робити щось багато (або багато разів)»: *andar novenas* – ходять в церковь девять дней подряд. Дев'ять днів як певний, значний термін, сходиться до прадавнього уявлення про триразово три дні. Цей християнський образ дев'ятини, панахида на дев'ятий день своїми витокми належать ще до звичаїв давніх римлян. Часто уявлення про великий проміжок часу виражається в іспанській мові за допомогою числівника *mil* «тисяча». Так, *a las mil* в *gallo* – очень поздно; *tener uno buenos cuartos* – быть

большим по размеру. *Cuarto* – четвертый і чверть. Імовірно, в основу ФО лягло уявлення про четверту частину туші, ср. pl. «кінцівки» (тварини); *cuarto delantero (transero)* – передня (задня) частина тіла (тварини), передні (задні ноги); *más de cuatro* – разг. многие, не один; *ciento y la madre* – много людей, видимо-невидимо, пропасть, тьма = яблоку негде упасть; шагу негде ступить. *Cuanto de cientos; cientos y miles* – тьма – тьмущая, уйма; *para una ganga hay cien gangueros* – на добычу охотники всегда найдутся; много вас тут охотников до легкой наживы; *meterse uno buenos cuartos en el bolsillo* – получить в карман немалую сумму денег, нажиться, нагреть руки; *pagar uno con las setenas una cosa* – понести наказание сверх меры, крепко поплатиться, заплатить с лихвой за что-либо; *atender a cien cosas a las vez* – заниматься множеством дел одновременно, разрываться на части; *buscar un borrego negro entre cien blancos* – искать иголку в стоге сена; *mil y un(a) + sust.* – множество, уйма, пропасть; *en los quintos apurados* – у черта на куличках, на краю света; *de cien leguas (или mil, muchas)* – издали, издалека, за версту, на большом расстоянии; *estar a mil leguas de uno, de una cosa* – быть бесконечно далеко от кого-либо, чего-либо; *por siete* – слишком много, чрезмерно, чересчур; *a docenas – 1)* дюжинами, сколько влезет, 2) часто, то и дело; *cien (или mil) veces; ciento de veces; mil veces; miles de veces* – тысячу раз, уж сколько раз; *Dios da ciento por uno* – щедрому воздастся сторицей [2].

ФО, включені у ФМ II, містять такі числівники й номінативні одиниці, що позначають число: *novenas* (9), *cuarentena* (40), *mil* (1 000), *mil y quince* (1 000 і 500), *cuarto* (четвертий або 1/4), *dos* (2), *trece* (13), *cuatro* (4), *ciento, cien* (100), *cientos y miles* (сотні й тисячі), *cuarto* (1/4), *setena* (штраф у семикратному розмірі), *cien* (100), *mil y una* (1 000 й 1), *quinto* (п'ятий), *cien* (100), *mil* (1 000), *siete* (7), *docena* (12), *cien* (100), *mil* (1 000), *una y mil* (1 і 1 000), *quinientos* (500), *dos por tres* (2 з 3).

Фамільну схожість між поданими вище ФО можна бачити передусім у тому, що в 5 і 7 підрозділах зустрічається числівник *mil* «тисяча», *mil y una* – «тисяча й одна», у чому можна відзначити вплив назви циклу арабських казок «Тисяча й одна ніч». Крім того, варто зазначити, що й у давніх римлян числівник *mille* «тисяча» вживався в значенні гіперболічної безлічі. Крім того, позначення великої кількості чого-небудь виражається за допомогою розумової операції додавання одиниці до чисел, що виражають стійкість, рівновагу (4, 12).

ФМ III – «бути всім (або робити все)» має такі основні підрозділи: 1 – «усі (про людей)»; 2 – «усім (про людей)»; 3 – «сказати все»; 4 – «роздзвонити всім»; 5 – «дивитися в усі очі»: *gil y mil* – каждый встречный и поперечный, все кому не лень. *Gil* – в Аргентині, розм. «дуралей, дурень, глупый, дурной». *Gil* – дуже поширене іспанське ім'я власне, порівн. на Русі ім'я Іван; Іван-дурень, звідси в російському «каждый дурак»; *a dos mil* – многим, всем, встречному и поперечному, направо и налево, без разбора; *decir las cosas dos por tres* – сказать все, как есть, говорить чистую правду; *acusarle (или cantarle, soltarle) a uno las cuarenta* – выложить кому-л. все, что думаешь о нем, выложить все начистоту, высказать всю правду в лицо; *cantarle (или decirle) a uno cuantas son cinco* – высказать в лицо всю правду, выложить без обиняков все, что думаешь; *dar un cuarto (или dos cuartos, tres cuartos) al pregonero* – разгласить что-л. по городам и весям, растрезвонить во все колокола; *anunciar a los cuatro vientos (или dar gritos, gritar, pregonar, publicar)* – разгласить на весь мир, всем; *abrir uno cien ojos; abrir uno grandes los ojos* – быть начеку, настороже, не зевать, глядеть в оба [2].

Отже, ФМ III поданий ФО, до яких уходять позначення таких чисел: mil, dos por tres, cuarenta y cinco, cuarto й cien.

Поняття «всі» й «усім» включає уявлення про гіперболічну безліч – 1 000. Виражається деякий відтінок посилення, іронія. Так, dos por tres – це «два міцні слова», cuarenta – це слово з «карткового прототипу», тобто мови гравців у карти – «сорок очок», cinco – це всі п'ять пальців руки. Усі сторони – це всі чотири сторони (північ, південь, схід і захід), давня метафора, що відображає орієнтацію людини в просторі. Звідси – anunciar a los cuarto vientos. «Роздзвонити всім» – dar un cuarto a pregonero – тут відновлюється інша прототипічна сцена: «дати глашатаєві четвертак». Нарешті, ФО abrir uno cien ojos; abrir uno grandes los ojos – быть начеку, настороже, не зевать, глядеть в оба основана на міфологічному уявленні про багатооку людину, велетня.

ФМ IV – «бути поганим (або робити погано)» спирається на такі десять підрозділів: 1 – «поганий фізичний стан людини», 2 – «поганий зовнішній вигляд людини», 3 – «бідність», 4 – «другосортність», 5 – «невірність», 6 – «відсутність цінності», 7 – «чортова дюжина», 8 – «виклик антипатії», 9 – «розгубленість», 10 – «бути диявольськи поганим»: con un pie en el hoyo (en el sepulcro, en la sepultura) – одной ногой в могиле; no estar en sus cinco – быть не в себе; caerse (или irse) a uno cada cuarto por su lado – ходить в расхристанном виде, быть неряшливым, неопрятным; estar una cosa a las once – быть неаккуратно одетым, сдвинутым набок; сидеть криво; sin cinco – без гроша; estar a tres menos cuartillo – сидеть без денег, на мели, без гроша в кармане; sin ochavo – без гроша; vivir al tres y al cuatro – едва сводит концы с концами, бедствовать, перебиваться; estar uno a tres dobles y un perique – ам. разг. – не иметь ни кола ни двора, не иметь ни гроша за душой; de segunda clase – второсортный, посредственный; de segunda mano – из вторых рук; de segunda или de quinta mano – подержанный, поношенный, неновый; es la segunda persona después de nadie – ничтожество, пустое место, ноль без палочки, мелкая сошка; plato de segunda mesa – вещь, побывавшая в употреблении, обноски, объедки с барского стола, что-л. незавидное, второсортное, к чему относятся пренебрежительно; con segunda(s) – с умыслом, с задней мыслью, с тайным намерением; navegar uno a dos aguas – лавировать, двурушничать, служить и вашим и нашим; no valer cuatro cuartos – ничего не стоит, не иметь никакой ценности; de tres al cuarto – ничтожный, захудалый, самый заурядный; no valer un ochavo (или tres ochavos) uno, una cosa – гроша ломаного не стоит; no vale un ochavo – грош (ему, этому) цена; no atar un ochavo de caminos con lo que dice uno – нисколько не доверять, не придавать значения чьим-л. словам, не принимать их всерьез. До значення «пустобріх» дуже близько стоїть значення «неук», «дурень», яке також може передаватися за допомогою слів, що мають стосунок до числа. Так, no saber cuantos son tres y dos – совершенно ничего не знать, не соображать, быть круглым невеждой, тупицей, болваном. Нарешті, низька значущість в іспанській мові може позначатися ідіомою з числівником ciento: ser de ciento en carga una cosa – не представлять цінності, быть заурядным, самым обыкновенным, каких много; la docena de fraile – чертова дюжина; quedarse a trece del mes – сидеть без гроша, сидеть на мели; darle cien patadas (en la boca de estomago) – вызывать у кого-л. отвращение, отталкивать кого-л., быть противным кому-л.; dar una en el claro y ciento en la herradura – то и дело попадать пальцем в небо, ошибаться на каждом шагу; ¡de tres mil demonios! – ужасный холод (ужасно холодно); ruido de mil demonios – ужасный шум; un humor de mil demonios – ужасное настроение [2].

Отже, прототипами для ідіом, що входять у підрозділ 1, є нога й рука (п'ять пальців), а для ФО, що входять у підрозділ 2, – одяг. В основу ідіом підрозділу 3 покладено уявлення про монети низької вартості й пов'язану з грошима гру в карти. Підрозділи 4 і 5 мають споріднену схожість щодо вживання числівників «другий», segundo і dos «два», які беруть участь у створенні уявлення про другосортність (відомостей, речі, людини) і лукавство, невірність людини. Ідіоми, що входять до підрозділу 6, пов'язані спорідненою схожістю з ФО в підрозділі 3, де також говориться про монети малої вартості. ФО в підрозділі 7 (із числом 13) пов'язані з ФО в підрозділі 2 (з числом 11), оскільки 13 (12+1) і 11 (10+1) символізують вихід за межі «стійкості», тобто за межі «круглого числа». Нарешті, підрозділи 8, 9 і 10 споріднені за наявністю в них вказівки на гіперболічну безліч, що включають числівники cien або mil.

ФМ V – «бути невеликим» має такі підрозділи: 1 – «мала кількість, (пара) слів, рядків»; 2 – «мала кількість грошей»; 3 – «мала значущість чого-небудь»; 4 – «дуже маленький, дрібний (про людину)»: cuatro letras – разг. несколько (пара) строк; cuatro palabras – несколько (пара) слов; por cuatro cuartos – за бесценок, задаром; reunir cuatro cuartos – скопить немного денег; no tener uno un cuarto – не иметь ни гроша за душой; importarle un ochavo; me importa un ochavo – это мне совершенно безразлично, до лампочки, плевать я хотел [2].

Поняття про малу кількість у когнітивному плані пов'язується з оцінюванням чого-небудь. Тому ФМ V включає числівники зі значенням «чотири» й «одна чверть (одна восьма)», які створюють номінативні одиниці, що позначають дрібні монети. Уживання числівника «сто» пов'язано з установленими конкретними величинами зросту людини.

ФМ VI – «бути однаковим, рівним» має два підрозділи: 1 – «точна рівність»;

2 – «рівність один двом»: como cinco y una son seis – это истинная правда; это верно, как дважды два четыре; (tan cierto) como tres y tres son seis – истинная правда; совершенно верно, точно, как дважды два четыре; (tan cierto) como tres y dos son cinco – как пить дать; hombre prevenido vale por dos – осторожный человек стоит двух неосторожных [2].

Споріднена схожість ФО першого і другого підрозділів полягає в операції порівняння: 1) точно (ясно) як що?; як $5+1=6$, як $3+2=5$; 2) один обережний (або один член певної ліги) коштує двох (або 20, або навіть 30) чоловік.

ФМ VII – «лаятись» має п'ять підрозділів: 1 – «грубий жарт»; 2 – замість табуованого слова в ідіомі міститься вказівка на кількість слів (або пальців руки, або монет); 3 – ФО із загальним значенням «послати до біса (до диявола)»; 4 – ФО із загальним значенням «швидше провалуй»; 5 – мова «на підвищених тонах»: ¡Qué tres pies para un banco! – жартівливо «вот три шельмы!»; decirse uno a otro los nombres de fiestas (de las pascuas) – браниться, обзывать, честить друг друга; enseñarle a uno cuantas son cinco – показать кому-л., где раки зимуют; que ... ni que ocho cuartos – какого черта! Какое там! Какой там к черту...!; decir de una hasta ciento – ругаться, грубить, хулить; dar (echar) a uno con los ojos y los nueve – разг. пробрать кого-либо, сказать пару теплых слов кому-л.; mandar a uno a los quintos infiernos – послать к черту кого-л.; irse con mil demonios или vete con mil demonios или vete con dos mil (pares de) demonios! – ступай к черту, проваливай!; ¡mil demonios que te llevan! – ну тебя к черту! Катись ты ко всем чертям!; con cien mil de a caballo (или mil, dos mil, cien mil, cuatrocientos, cinco mil) – иди ты к черту,

убирайся ко всем чертям!; *janda con mil santos!* – катись отсюда! Уходи подобру-поздорову; *subir la prima* – повышать голос, говорить в вызывающем тоне [2].

Отже, ми бачимо споріднену схожість в ідіомах наведених підрозділів, де прототипами були, імовірно, картини їзди на конях, табування, тобто вживання, замість лайливих слів, числівників, що вказують на кількість лайливих слів, на кількість пальців руки (кулак), кількість монет і навіть на підвищення тону голосу. Нарешті, у наведених ідіомах об'єднувальною є згадка пекла й біса. Водночас для більшості ФО об'єднувальною за ознакою «споріднена схожість» є вживання числівників «сто» й «тисяча» як показників гіперболічної безлічі.

ФМ VIII – «робити що-небудь дуже швидко (або сильно)» має шість підрозділів: 1 – із загальним значенням «в одну мить»; 2 – «відразу (водночас)»; 3 – «у два рахунки»; 4 – «робити сильно»; 5 – «робити енергійно»; 6 – «дуже, неймовірно сильно»: *en un santiamen* – в одну минуту; в один миг; *en un abrir y cerrar de ojos* – в один миг; *antes de dos segundos* – тотчас же, сейчас же; мигом, в одну секунду, в одну минуту; *como una bala* – очень быстро, опростежью, пулей; *de una vez* – сразу, разом; *estar en veinticinco mil cosas a la vez* – быть расторопным, делать несколько вещей за раз; *en cuatro (или dos) patadas* – мигом, в два счета; на скорую руку; *a dos por tres* – мигом, сразу; *de dos en dos* – по двое, попарно; *en dos segundos* – немедленно; *cuchillada de cien reales* – сильный удар ножом; большая ножевая рана; *con mil almas* – энергично; изо всех сил, от всей души; *de (tres) mil demonios*; вариант – *de todos los demonios* – очень сильный, адский, дьявольский, чертовский, неимоверный [2].

Між підрозділами ФМ VIII можна встановити «споріднену схожість». Так, у підрозділах 1, 2, 3 переважає артикль *un, una* з квантитативним значенням, а також числівники зі значенням «один» і «два», а в підрозділах 4, 5, 6 – «сто» й «тисяча».

Висновки. Під час вивчення семантики фразеологізмів ми встановили, що нумерологічні фразеологізми яскраво ілюструють національно та культурно зумовлені концепти в мові, а числівники, що входять до складу фразеологізмів, не лише виконують основну функцію на позначення певної кількості, а й, абстрагуючись, можуть утрачати числове й набувати переносного значення.

Розглянуті іспанські ідіоми включають числівники, як кількісні, так і порядкові. Крім того, в ідіомах зустрічаються номінативні одиниці, що позначають числа, наприклад, *un cuarto* – мідна монета, *un cuartillo* – 1/4 реала, *un cinco* – срібна монета в п'ять сентаво, *una siete* – сімка (карта), *una ocho* – вісімка, *seis doble* – подвійна шестірка, *la setena* – штраф у 7-кратному розмірі, *ochavo* – мідна монета (дрібниця), *doseña* – дюжина, *povena* – дев'ять днів, *cuarentena* – сорок очок.

На основі вивчення ФО з указаними позначеннями чисел було виділено вісім «фразеологічних моделей (ФМ)», кожна з яких має не менше ніж два підрозділи.

Відновлено прототипічні «когнітивні сцени», які послугували основою формування ідіом із числівниками в іспанській мові. З них основними є такі: різні ігри; уявлення про вартість монет; їзда на конях; сцени й образи давніх греків і римлян; біблійські сцени й образи.

Джерелом іспанських ідіом, що відображають біблійські сцени й образи, був латинський текст Біблії та інші латинські твори на релігійну тему.

Усі підрозділи кожної фразеологічної моделі об'єднуються за принципом «споріднена схожість». Ця «схожість» установлюється на підставі різних критеріїв, з яких головними є такі три:

– схожість на основі текстуальної близькості, тобто в ідіомах із різними числівниками містяться близькі за значенням лексичні одиниці;

– схожість на основі спільності прототипу або спільності прототипічних когнітивних сцен, наприклад, гра в карти, у доміно;

– схожість на основі деяких ментальних операцій із одним і тим самим числом (додавання, віднімання, множення, ділення), причому це число відображає сприйняття людиною деяких рівнопотужних частин цілого.

Особливо варто виділити в іспанських ідіомах вираження гіперболічної безлічі шляхом збільшення слова *un/a* до слова *mil* «тисяча» або до слова *cien* «сто», *mil* в *un(a)+* sust.

Була відзначена також наявність в іспанській мові вигуків одних фразеологізмів, що виражають обурення, досаду, сильні негативні емоції. Серед них можна виділити імперативні вигуків ФО, наприклад, *irse con mil demonios*, у яких бере участь числівник *mil*.

Незважаючи на популярність досліджень у галузі фразеології, ми вважаємо за необхідне подальше вивчення особливостей перекладу ідіом.

Література:

1. Бодуэн де Куртенэ И.А. Избранные труды по общему языкознанию : в 2 т. / И.А. Бодуэн де Куртенэ. – М., 1963. – Т. 2. – 1963. – С. 312–313.
2. Испано-русский фразеологический словарь: 30 000 фразеологических единиц / под ред. Э.И. Левинтовой. – М. : Рус. яз., 1985. – 1080 с.
3. Кияк Т.Р. Мотивированность лексических единиц / Т.Р. Кияк. – Львов, 1988. – 160 с.
4. Курчаткина Н.Н. Фразеология испанского языка / Н.Н. Курчаткина. – М. : Высш. школа, 1981. – 144 с.
5. Швачко С.О. Лінгвокогнітивні параметри конститuentів поля кількості / С.О. Швачко, І.К. Кобякова // Вступ до мовознавства : [посібник]. – Вінниця : Нова книга, 2006. – С. 30–49.

Добровольская-Пипич И. Е., Синёва Т. В. Когнитивная обусловленность значений числительных в испанских идиомах

Аннотация. Статья посвящена проблеме изучения семантики испанских идиом с использованием имён числительных, их классификации и употреблению в речи. Внимание сосредоточено на переводе идиом с компонентом имя числительное на русский язык и раскрыто влияние человеческого мировоззрения на семантику числа в испанских идиомах.

Ключевые слова: идиома, фразеологическая единица, фразеологическая модель, имя числительное, семантическая структура, число, семантика числа.

Dobrovol's'ka-Pipich I., Syn'ova T. Cognitive conditionality of numeral semantics in Spanish idioms

Summary. This article is devoted to the study of the semantics of Spanish idioms with numeral component, their classification and usage in speech. The article focuses upon the translation of idioms with numeral component into Russian language and reveals the impact of human ideology on the semantics of numbers in Spanish idioms.

Key words: idiom, phraseological unit, numeral, semantic structure, number, semantics of a number.